

narejena, če se to da dokazati, in tudi tisto škodo, ki se je kljubu branivnim stavbam zgodila, morajo splavni podvzetniki povrniti. Škode pa, katerih ni sama splav naredila, se morajo od splavnih podvzetnikov in poškodovancev po razmeri, in če se ta ne da najti, v enakih delih nositi. Škode pa, ktere bi bile tudi nastale, če bi splavi sploh ne bilo, nimajo podvzetniki odškodovati.

Ako vpeljanje splavi ali stavljenje splavnih stavb na takih vodah, ki služijo še drugim navodnim napravam (mlinom, fužinam itd.), posebnih naredeb od strani oblastnij zahteva, se morajo te naredbi dotične posebne postave držati. Mesto, na katerem se ima plavljena lesovina iz vode izmetati in zložiti, določuje, če treba, politična gosposka. —

Pepel rast in rodovitnost sadnih dreves pospešuje.

Pepel ima različnih soli v sebi in kakor se pri sejanju dostikrat kubinjska sol rabi, da se kaljenje semena pohitri, tako se moremo tudi pepela posluževati. Semena namočenega in pred setvijo s pepelom potrošenega se mrčes ne loti. Spomladi na trato potrošen pepel ji vzame kislino in kakor za rast trave dobro dene, ravno tako pospešuje rast sadnih dreves. Kder drevesa sadimo, je dobro v jamo pepela natrositi, pa tudi pozneje pri starih drevesih pepel na marsiktero stran pomaga. Napravijo se namreč, kakor daleč korenine drevesne segajo, le ne preblizo debela, z železnim ali drugim protom luknje v zemljo, v ktere se potem po perišču ali še več pepela nasuje in z vodo ali s čisto gnojnico zalije. Da se te luknje ne zamašijo, vrivajo nekteri tudi drenažne cevi v zemljo in jih s primerno velikimi kosi drna pokrivajo.

Za pokončanje mrčesa ni boljšega od pepela. Mlada, iz semena izrejena drevesa, imajo dostikrat po polžih in listnih uših mnogo trpeti. Potrosijo naj se s pepelom, in pomagano jim bode. Pepel s peskom, vodo in apnom namešan daje mešanico, s ktero se debela mažejo in tako zdrava koža napravlja in lišaji in mahovje, ti požrešni zajedavci sadja, pokončujejo. V ta namen je dobro drevesa s pepelovim lugom večkrat pomakati, posebno dobrih nasledkov je to delo, ako se že pri mladih drevesih začne. Gnjloba pri starih drevesih se po ilu s pepelom namešanem najprej ustavi. Vendar je treba, ako se pepel rabi, gledati na to, da tla niso presuha, drugače bi lahko več škodovalo, kakor koristilo. Premogov pepel ni tako dober kakor leseni. Ima marsikaj škodljivih zvez v sebi in svetovati je, pred porabo ga v malih delih poskusiti.

Turšica za seme. Seme turšično sred storža je najbolj dozorjeno in je za sejanje najboljše. Spominjamo torej svoje bralce na to, da se pri izbiranju semena tega držé. Posebno gre na to

gledati takrat, kdar je prejšno leto za turšico slabo bilo in turšica sploh ni do dobrega dozorela.

Dopisi.

Iz Celovca 20. apr. „Vse za vero, cesarja in domovino!“ Minuli teden obhajala je naša „Trdnjava“ (polit. društvo za koroške Slovence) v Celovcu svojo obletnico. Ne morem poročati, kaj da se je vse govorilo in sklepalo pri tem zboru, kajti nisem utegnil, čeravno povabljen, priti k zborovanju. Veselilo je pa nis vse tukajšne rodoljube, ko smo prejeli lično „vabilo“ v roke; veselilo nas je, da se je „Trdnjava“, ki je že nekaj časa obtihnila bila, kakor da je zaspala, z lepo spomladjo zopet lepo oživila ter s tim pokazala, da še ravno tako trdno stoji in tudi zanaprej se ravno tako neutrudljivo bode poganjala za naše pravice. Društvo je zdaj popravilo tudi svoje društvena pravila. Veselilo nas je slišati, da se je društvo zdaj postavilo na trdno stališče krščansko, in da se ne bode samo poganjalo za narodne, ampak tudi za verske stvari. Dostavilo je namreč prvemu §. pravil, da hoče svoje namene dosežati po geslu: „Vse za vero, cesarja in domovino!“

Prav tako! Kajti to je staro pošteno geslo slovensko, vodilo vseh vernih, rodoljubnih Slovencev, ki poveda, da smo zvesti sinovi sv. matere kat. cerkve, udani postavnej vladarski rodovini in vneti za blagor naroda in domovine. To je geslo vseh sedanjih političnih katoliških društev pri Nemcih, Slovencih in Čehih; ali bi se ga torej smela le sama „Trdnjava“ ogibati in bati, ali celo sramova i? Kako bi zamogla vse hvale vredna naša „Trdnjava“ vsem zahtevam in narodovim potrebam sedanjega časa zadostovati, če bi njej le narodnost bila nad vse, vse drugo pa peto kolo na vozu? Slava tedaj vam, vrli narodnjaki, ki ste sprožili to stvar in popravili, kar smo že pogrešali od začetka društvenega obstanka. S tem si bode društvo pridobilo toliko več zaupanja med prostim našim ljudstvom! In tako upamo, da bomo zanaprej vsi slovenski poštenjaki složno stali v bran mili nam domovini in narodu, združojočemu po pravi svobodi!

Gornjigrad 18. aprila 1874. (Dr. Vošnjakov slavni obhod.) Neki dopis iz Gornjega grada sklepa v „Narodu“ iz sprejema, katerega je dr. Vošnjak imel na velikonočni pondeljek v Gornjem gradu, da so vseh Savinčanov sica temu poslancu udana. Da pa čč. bralci „Sl. Gospodarja“ izvedó, kedo je za njega vnet, in kedo mu je ta sprejem pripravil, naj se zasliši še drugi glas. — Tukajšni dijaki so napravili na velikonočni pondeljek veselico z igrama „Župan“ in „Dvoboj“, ter so svojo nalogo dobro rešili. Ta den je bil tudi v Mozirju shod, kateremu je predsedoval dr. Vošnjak; udeležili so se ga tudi

4 tržani iz Gornjega grada. Ti povabijo po shodu Vošnjaka tudi v naš trg ter mu namenijo slovesen sprejem. Kupijo smodnika in pošljejo vrlega tukajšnjega fanta naprej v Gornji grad naročaje mu, naj se možnarji nabijejo in naj se veselica pred Vošnjakovim prihodom nikakor ne začne. Fant pa ni ravno konjička pretiral, ampak privoši rajši med potom njemu in sebi pri masličku počtka, da ga tako gospodje iz Mozirja prišli prehitijo, in brez streljanja, brez živjoklicev — tiho, ravno v sred prvega prizora prve igre Vošnjaka v sobano pripeljejo. Naši Vošnjakovei ljuto jezni, da se je njih povelje tako slabo izvršilo, popravijo svojo krivico kmalu. Po prvem prizoru stopi neki tržan na oder ter pozdravi Vošnjaka z „živijo.“ Slišali so se res tudi od občinstva živjoklici, ali veljali so, kakor so poslušalci potem pravili, možu na odru, kateri se je smešno obnašal, le malo krdelce je Vošnjaku „živijo“ vpilo. — Ko se začne drugi prizor, zagromijo tudi možnarji sredi graščinskega dvora in ta bombardement traja med zvonjenjem potruljenih šip do konca igre, kar ni samo diletantov, ampak tudi občinstvo vznemirjalo in vnevoljevalo. — Po končani igri se poda dr. Vošnjak s svojim mozirsko-gornjegraškim spremstvom v Špendetovo gostilnico. Kaj da je tukaj Vošnjak govoril, poveda „Narod.“ „Nove konfesijonelne postavbe niso prenapete in ne obrnjene proti veri.“ Samo škofom, baje, se bo vzelo nekaj pravic in premoženja, da bodo potem kaplani prostjeje in bolje živeli!

Gornjegraški tržani, ki ste Vošnjaka poslušali in njegov govor odobraval, kako zamorete vi Vošnjaka razglašati za svojega poslanca? Ne veste-li, kako krivico delate s tem poštenim kmetom, katerih 7 vrlih volilnih mož je pri zadnji volitvi pogumno stalo za Kosarja in so s tem pokazali, da ne marajo Vošnjaka.

Mož, kateri se poganja le za narodnost, v vseh drugih najvažnejših državnopravnih prašanjih pa vleče z našimi sovražniki, ta ni naš poslanec.

Mož, katerega organ: „Slov. Narod“ zasmehuje in sovraži papeža in škofe, ki so stebri sv. cerkve; ki imenuje pridne, svojemu poklicu zveste duhovnike „pope“, „helote“, „farje“, „fanatike“, „črne kragulje“, značajne svetne može pa, ki se upajo za pravico se potegovati, „klečeplake“, „mračnjake“, kateremu ni nobena naprava sv. cerkve več sveta, ki ima versko resnico za staro šaro, katera naj se umakne liberalnim idejam; mož, ki pošilja med slovensko ljudstvo umazani list „Tednik“, ki ima nalog, ljudi v veri omajati, — tak mož ne more biti poslanec gospodarjem, katerim je še vera sveta, in jim je na srcu lastna in svojih otrok časna in večna sreča!

Pristavek vredništva. Da bi bil g. dr. Vošnjak tako govoril, kakor piše dopisnik v „Nar.“, ter konfesijonelne postavbe kot nedolžno stvar

popisal, pri kateri bodo le škofi nekoliko trpeli, — tega ne moremo prav verjeti. Naj si je pa tako res govoril ali ne, moramo vsekako varovati poštene možake, da jih nesramna potuhnjenost, ki tiči v onih besedah, ne zmoti, da so sklenjene „verske“ postavbe res čisto nedolžna reč. V ta namen razglašamo pismo dra. Vošnjaka, katero je pisal zastran „verskih“ postav iz Dunaja dne 6. marcija t. l., ki se glasi:

„Čestiti gospod!

Glavna diferencija, katera gledé konfesijonelnih postav loči Vašo od naše stranke, je vprašanje, ali je državni zbor kompetenten, take postavbe dajati ali ne. Mi sodimo, da ima država, to je postavodajalni faktorji, pravico urediti vnanje pravne razmere katoliške cerkve do države in zato hočemo glasovati pri zdajšnjem drugem branji postavbe v tem smislu, da se naj predlogi vzemó za podlago špeciálnej debati. V tej hočemo izreči pri posameznih točkah, s katerimi se ne vjemamo, in to so vse one točke, ki bi vpeljale policijsko nadoblast nad duhovniki, ali ki segajo v deželno avtonomijo. V tem smislu bo de Razlag že pri generalni debati govoril.

Ako se v špeciálnej debati dotične točke ne spremené, — in da se ne bodo spremenile, temu celó poostrile, tega nam je porok velika ustavoverna večina, — potem seveda tudi mi ne moremo glasovati za take „konfesijonelne“ postavbe in bodemo pri tretjem branji to izrekli.*)

Bog vari, da bi jaz kedaj podpiral postavbo, katera bi napravila iz duhovnikov državno birokracijo; a mnenje naše stranke je, da se udeležujemo pri špeciálnej debati in ne a priori zavržemo predloga, kateri seveda jako nesrečno skuša urediti razmere med cerkvijo in državo“.

Z vsem spoštovanjem dr. Vošnjak.

Kaj poreče svet k temu? Ali je grdo legal dopisnik v „Nar.“, ali je pa dr. Vošnjak pri slovesnem svojem obhodu po gornji Savinski dolini vse drugače govoril kakor mesec poprej; laž bi pa bilo eno kot drugo — basta! —

Iz Braslovč dne 19. aprila. (Mladoslavenske zvičajce.) Kakor ni nikjer čisto žito brez lulike, tako tudi pri nas. Vendar pri vsem tem živimo v lepem miru in slogi z svojimi čast. dušnimi pastirji; ravno tako tudi s hvalevrednimi gospodi županom in učitelji, tako da smem po pravici našo pošteno občino primerjati srečni ekvaderski državi v Ameriki. Ali to vendar ni okoličnim liberalcem po volji; zato skušajo pri nas seme nesloge zasejati, in to po pobujšljivih časnikih in knižurah, katere našim kmetom živo priporočajo. Tako sem tudi jaz slučajno dobil v roke strupa polno knigo: „Vera in pamet“. Ko sem jo čital, sem si mislil: kaj je hotel pisa-

*) Pa niso, ampak so tudi za nje glasovali, in že poprej molčali prav pri onih §§., ki stvarjajo „policijsko nadoblast nad duhovniki“.

telj te brezumne knjižure — alj svojo učenost svetu pokazati ali se blamirati (ošvigati), ker je sam sebi tolikokrat v nasprotje prišel? Pa vendar utegne pri nevednem ljudstvu veliko hudega storiti, ker tako hudobno sveto vero taji in pači, ter na vso moč duhovski stan ob spoštovanje in zapiranje pripravlja. — Dva liberalna gospodiča sta svojim ljudem tudi „Tednik“ naročila, pa modro ljudstvo mu je kmalu slovo podpisalo; in tako imamo zdaj mir pred njim. Da bi se pa ležej naše ljudstvo pred lažiliberalizmom obvarovalo, bi bilo želeti, naj bi se pri nas **kat. politično** ali **saj bralno društvo vstanovilo**, dokler je še čas, da nas sovražnik nepripravljene ne najde! K temu Bog pomoz!

Kmetič.

Sv. Lenart v slov. gor. 13. apr. (Odbor okrajnega zastopa) je pri slednji občni seji udom razdelil proračun za l. 1874, iz kterega je razvidno, da stroški znašajo 49.725 gl. 34 kr.; a nikakor ne, odkod da se bodo denarji vzeli. Stroški za uradovanje, pisarno in postrežnika znašajo 500 gld.; pa po izdelanem proračunu se ne more razsoditi, ali je človek, ki ga je sestavil, kedaj enacega kaj videl ali ne. Ne vem, je li bolj smešno za načelnika ali razžaljivo za okrajni zastop, da se mu tako površno sestavljen račun v roke da. Mi, ki pod različnimi dokladami stokamo, smemo in tudi javno tukaj tirjamo, da našim zaupnim možem v okrajnem zastopu tudi račun preteklega leta izročite, pa takega, da se bo videlo v njem, kam in kako so se denarji uporabili. V zadnji dobi deželnega zbora se je našega zastopa prošnja za podporo iz deželne blagajnice odbila in sicer zato, ker se še za leto 1871 (če se ne motim) račun ni predložil in zastop ni izkazal, za kaj da se je poslednja podpora porabila! Ta podpora je bila izplačana za novo cesto v Cmurek, za katero je v letošnjem proračunu postavljeno 21.947 gld. 77 kr., 8000 gl. se je neki že za njo po nakladah vplačalo, pa polovica se je že drugam obrnila, akoravno skupni okrajni zastop odbora tega ni dovolil. Sicer ima ta steza svojo dvajsetletno zgodovino in odkar so okrajni zastopi, se sicer za njo naklade nabirajo, prav malo se pa stori, in leta še bomo menda čakali, prej ko bo steza dodelana. Ne umemo pa, kako se načelnik okrajnega zastopa in njegov namestnik, kojima deželni odbor mudnost očitati mora, v novi vladi v potrjenje predložiti moreta, kakor pri nas. — Med drugimi stroški stoji v proračunu 3137 gld. 80 kr. za prestavljenje steze v Radahovi. To je sklenila odborova šestorica, preden je stvar v posvetovanje prišlo pri občni seji. Ker se je tudi že mnogo kamenja navozilo, je bil zastop prisiljen privoljenje dati. Vsa ves se pa temu upira, ker bo steza namesto skozi njo, po strani peljala. Te dni so šli možje sami k deželnemu odboru v Gradec, da svoje zahtevanje osebno opravičijo. Ker deželni odbor ne bo gledal na muhe nekterih tukajšnih oseb, bodo gotovo

Priloga „Slov. Gosp.“ k št. 17.

uslišani, in bo okraj velikih stroškov rešen. To upamo, čeravno se sliši, da je deželni odbor stvar že soper Radečane rešil.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V obeh zbornicah se delajo „verske“ postavbe naprej, in kadar ste si v malenkostih nasprotni, se pa brž pogodite, ker poplaši ministerski prvosednik uporneže z groženjem, da sicer vlada mora odstopiti. — V zbornici poslancev se je besedovalo o Fuksovem predlogu, izgnati Jezuite in njim ednake redovnike iz Avstrije. Zakaj pa? Ino zarad tega, ker se brezverski liberalci Jezuitov bojijo. Prgnali bi tudi druge duhovnike, ko bi se — katoliških ljudstev ne bali. Pri glasovanju po imenih se je s 148 proti 21 glašovom sklenilo, da se ta predlog odboru v pretres izroči. Dva Moravska poslanca: dr. Fanderlik in dr. Pražak, potem grof Hohenwart in Lienbacher so šli pred glasovanjem iz zbornice. Mnogo poslancev „pravne“ stranke ni bilo na Dunaju. Rusini in eden Poljak in pa poslanec iz južnega Tirolskega v duhovni suknji — Prato — ti so z liberalci za ta liberalni (!) predlog glasovali. Dr. Razlag je vendar toliko takta imel, da je proti glasoval; čast liberaluškega slovenstva sta pa rešila dr. Vošnjak in Pfeifer, ki sta za izgnanje zvestih redovnikov in dušnih pastirjev glasovala! Tudi ministri se pred glasovanjem stran šli, torej ne vemo, kar o tej stvari mislijo; to pa vemo, da Fuksovci in Vošnjakovci ne bodo Jezuitov prgnali, ker še vendar kljubu konfesionalnim postavam kat. cerkev v katoliški državi ni brezpravna!

Dne 20. aprila so delegacije v Peštu delovati začele. One imajo le z vnanjimi zadevami države, z državnimi financami in skupno armado opraviti, in so edina vez, ki še Avstrijo z Ogerskimi veže. Izredni stroški, za armado znašajo za prihodnje leto 6 milijonov, nasproti je pa grof Andrassy stroške za ministerstvo vnanjih zadev znižal za 112.400 gld.

Državni zbor bo šel o polovici meseca maja do sredi oktobra na počitnice. — Novi zastopnik apostolske stolice, naškof Jakobini, se je svetlemu cesarju slovesno predstavil in pismo poverjenja izročil.

Hrvaška. Vsled pomiloščenja ob priliki 25letnice cesarjevega vladarstva se je 86 kaznovancem vsa ostala kaznen, 20 pa deloma prizanesla. — V Jaski je 20 t. m. narodni kandidat, realkin ravnatelj Torbar, skoro enoglasno za poslanca izvoljen bil.

V Dalmaciji razsaja že dolgo lakota, ki posebno zdaj spomladi hudo pritiska in mnogo ljudi pokonča. Ubogi bribovci niso že več mesecev kruha vidili in životarijo ob zmesi iz skorje in zelene trave. Kdor more, hiti v mesta ob morskem